

BOEKBESPREKING
PSYCHODRAMA VAN PETER FELIX KELLERMAN

door Karin Rekvelt

Boekbespreking van het boek Focus on Psychodrama - the therapeutic aspects of psychodrama, geschreven door Peter Felix Kellermann, met een voorwoord van Jonathan D. Moreno, London en Bristol: Jessica Kingsley publishers, 1992, ISBN 1 85302 127 X

Dit boek over de methodiek en de technieken van psychodrama is grondig gefundeerd met onderzoeken naar de werking van psychodrama door verschillende onderzoekers-psychologen. Ook wordt een vergelijking gemaakt met andere therapieën en andere richtingen in de psychologie. Het gevolg is dat het vak van psychodrama als zodanig een plek krijgt binnen het veld van de psychologie. Met name wordt er regelmatig verwezen naar de bronnen van de sociale psychologie, een vak waarin ikzelf ben opgeleid. De samenhang die zo ontstaat lijkt psychodrama als 'wetenschap' op een hoger plan te brengen.

Na heldere uiteenzettingen over de definities van psychodrama en theorieën daaromtrent volgen hoofdstukken over respectievelijk de verschillende rollen van de psychodramaregisseur en charismatisch leiderschap. De psychodramaregisseur vervult vier verschillende professionele rollen, te weten die van analist, producer, therapeut en groepsleider. Elke rol moet aan bepaalde eisen voldoen en vergt veel training. De regisseur heeft meer en mindere kwaliteiten op de verschillende rollen en zal volgens Kellerman nooit volledig op alle vier de functies kunnen uitblinken. In het hoofdstuk over leiderschap haakt de schrijver aan bij sociaal psychologische theorieën en eindigt hij het hoofdstuk met richtlijnen waar een leider in een psychodramasetting aan moet voldoen. Charismatisch leiderschap, zo schrijft hij, is op de lange termijn beperkend voor de onafhankelijke

groei van de deelnemers aan psychodrama.

Een groot deel van het boek gaat over de therapeutische aspecten van psychodrama, d.w.z. die aspecten die hulpvaardig zijn aan het groeiproces van de deelnemers. Het zijn de psychodrama-specifieke aspecten - in engelse termen om de betekenis ervan niet teniet te doen - catharsis, action-insight, tele, as-if en acting out. Een niet specifiek aspect is magic. Elk aspect wordt grondig onder de loep genomen en blijken op zichzelf staand niet voldoende te zijn voor de therapeutische werking. De aspecten vullen elkaar aan en zijn als zodanig therapeutisch van waarde.

Kellerman wijdt vervolgens een hoofdstuk aan het fenomeen weerstand. Het is zinvol om als psychodrama regisseur ofwel de weerstand bij de protagonist te analyseren ofwel te neutraliseren, afhankelijk van hoe de weerstand eruitziet. Psychodramatechnieken als terzijdes, dubbelen, spiegelen, rolwisseling, maximaliseren en concretiseren zijn hiervoor bruikbaar.

Betekenisvol is het hoofdstuk over 'closure', de afsluiting van een psychodrama, waaraan in de overige literatuur relatief weinig aandacht wordt besteed. Het is oorspronkelijk ook geen term uit het werk van Moreno, maar heeft de gestaltpsychologie als bron. Een goeie afsluiting is de kroon op het werk en moet daarom zorgvuldig worden gekozen. De regisseur heeft een scala van mogelijkheden om uit te kiezen en

Kellerman geeft een opsomming van vele mogelijkheden, zoals een slotdialoog, een happy ending, een ritueel, roltraining of een relaxatiemoment.

Het laatste hoofdstuk gaat over processing, waarbij de prestaties van de regisseur en het therapeutische proces van de sessie in de groep worden geëvalueerd. Wonderlijk genoeg vanwege de grondigheid van het boek, wordt aan de sharing, een fase van psychodrama die wel in de checklist achterin het boek is opgenomen, geen aandacht gegeven.

Verrassend is dat het boek een bijlage bevat welke een checklist inhoudt met betrekking tot het functioneren van de psychodramaregisseur. De lijst bevat vragen per fase van de sessie en biedt mijns inziens een zeer goede houvast voor het leerproces van regisseurs. Door de lijst te doorlopen blijft de regisseur kritisch naar zichzelf en blijft hij zich bewust van de complexiteit van het begeleiden van een psychodrama. Het biedt opleiders van regisseurs een goede beoordelingslijst waarbij systematisch het optreden van de regisseur in wording kan worden beoordeeld.

Waarom het lezen van dit boek de moeite waard is.

Het boek is vlot geschreven en is ondanks het gedegen onderzoek naar samenhangen met andere richtingen binnen de wetenschap van de psychologie absoluut niet droog. Kellerman illustreert zijn betogen spaarzaam met relevante concrete voorbeelden uit de praktijk. Bovendien vertaalt hij de theorieën voortdurend naar toepassingen in de praktijk zodat de linken over en weer duidelijk worden.

Het biedt ook goede handvaten om de rol van de regisseur onder de loep te nemen en is als zodanig een bruikbare leidraad bij de uitoefening van dit vak. Daarnaast worden er interessante discussies aangevoerd die de essentie van het leven raken. Een voorbeeld hiervan is te vinden op pagina 119 waarin het conflict van

ieder mens tussen het persoonlijke zelf en de sociale rol waaraan hij moet voldoen om aan verwachtingen van de buitenwereld te voldoen, centraal staat.